

AKATALPA

Mayıs 2006 - Sayı 77

Aylık Edebiyat Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Ahmet UYSAL

EDEBİYAT
ARTIK DERGİLERDE DEĞİL!

Ramis DARA

Edebiyat dünyamızda sürekli bir medya yakınması var. Edebiyatın, yazılı ve görsel basında yeterince yer almadığından yakınıyoruz. Hatta medyanın edebiyatın yerine geçtiğini, edebiyat sayıldığını söylüyoruz.

Belki biraz haklıyız da bu yakınmamızda, ama biraz düşününce, denebilecekse eğer 'suçun' büyüğünün bizim yakada olduğunu görürüz.

Türkiye'de yüzlerce sözde şiir kitabı yayımlanıyor. Türkiye'de yüzleri bulan sözde edebiyat şiir dergisi yayımlanıyor. Açın bakın sayfalarını, büyük çoğunluğunun, mantık hatalarından, yazım yanlışlarından, anlatım bozukluklarından geçilmediğini görürsünüz. Yüzü bulan, belki geçen dergiler içersinde, "tashih ve editoryal çalışma" gerektirmeyen, bir elin parmaklarını zor bulur sanıyorum.

İyi ya işte, diyeceksiniz, yüzde doksan, yüzde ona gübre olur, taban oluşturur, ne zarar var, varsın yazsınlar, yayımlasınlar!

Bir kez, ben kimsenin yazmasına karşı değilim; keşke, istisnasız, dünyada yaşayan herkes yazsa! Dünya belki biraz daha güzel olur. Hiç değilse herkes içini, kendini daha iyi tanırsın. Zenginleşiriz.

Ama iş yayımlamaya gelince durum değişir. Yayımlayınca ikinci birine, bana, ona sunmuş oluyorsunuz. Ve bana, ona, yazmakta olduğunuz toplumun diline, saygı göstermek zorundasınız. Bu saygıyı göstermezseniz, karşılık bulamazsınız.

Her dilin belli kuralları vardır. Önce bu kuralları çok iyi öğrenir, uygulayabilir noktaya ulaşırsınız; dil üzerinde oynama, onu genişletme, genişletme, geliştirme, belki özel bir dil kurma hakkına ondan sonra hak kazanırsınız. "Cin olmadan şeytan çarpma" diye hoş bir deyim var dilimizde. Önce işimizin cini olmalıyız ki şeytan çarpmaya sıra gelsin.

Bizim sözde edebiyat dünyamızsa, cin yerine, yüzde doksan "çinçin" olduğu için, dışardan bakılınca görülen de bu oluyor. Edebiyatçılar mı? Bırakın; birkaçı dışında, yazma özür, hevesliler topluluğu!

Beri yandan ülkemizde yayımlanan gazetelerin köşe yazarlarına baktığımızda, gerçekten dilin amaca uygun ve çokluk yanlışsız kullanıldığını görürsünüz. Bilgisayar teknolojisinin İngilizceye yatkınlığından kaynaklanan birkaç istisnai uygulama dışında. Bu yazarlar genelde dili bizimkilerden daha iyi biliyorlar bir; asıl önemlisi de gazetelerin bir "tashih servisleri" var, yazılar tashihten geçiyor.

Bizim cephede sözde dergi çıkararak, kitap çıkararlarsa, kendi kerametlerinden o kadar "emin ve mutmain"ler ki, "tashih" ve "editoryal çalışma" akıllarına bile gelmiyor.

İDA SÖZLÜĞÜ:

ida öpücüğü

ege köpüğüne bürünür,
yüz yıl unutulmaz
ida öpücüğü

ida gülü

öpülse de öyle kolay
ele vermez adresini
ida gülü

troya köprüsü

ida gülünü
öpenler geçebilir ancak,
troya köprüsünden

troya'da aşk

erguvan rengini alır
troya'da öpülen
kızların bedeni

ege koyuları

derin kanatabilir,
gemiler batırabilir öpülmek,
ege koyularında

ida gizi

öpmeye gör
ida'lı kadınları, aşk
bir gize bürünür

ida sözcükleri

her öpüşten sonra
değişir anlamı,
ida sözcüklerinin

Türkiye'de yayımlanan gazetelere, hatta özellikle hafta sonu eklerine bakınız, burada yayımlanan yazıları okuyunuz, bir de sözde edebiyat dergilerine bakınız. Gazete yazılarının bu dergilerdeki yazıların yanında daha çok yazı ve edebiyat kaldığını görürsünüz.

Ne çok gübre, ve ne az rafine ürün, tanırım!

Tozan Alkan, Şeref Bilsel, Ramis Dara, Gültekin Emre, Hilmi Haşal, Berna Olgaç, Ahmet Özbek, Ali Özçelebi, Çiğdem Sezer, Dinçer Sezgin, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Ahmet Uysal, Serdar Ünver, Sadık Yaşar.

‘DÜNYA TUTULMASI’

Çiğdem Sezer, beşinci şiir kitabı *Dünya Tutulması*'nda şiirini daha da ileri götürüyor ve insanın ruhuna merdiven dayıyor: “*İnsan nasıl alışır içindeki cam kırıklarına baba?*” diye sorarak yola çıkarken, gözleri bağlı gülleri de unutmuyor. Ardında bıraktığı ev kendini yutmuş, kuyu ise kendi suyunu içmiştir. Kuyu, yalnızlığından çatlıyor, onun yalnızlığı insana da bulaşıyor. Güllerin dünyaya bakmaktan neden korktuğunu, evlerde yaşanan bir iç deniz olduğunu, zamanın gövdeleri yırtarak geçtiğini, dilindeki bir kesğin yıllar süren kanayışını... işte bunları da derliyor Çiğdem Sezer. Ölümü bilerek yazıyor şiirlerini. Bir direnmedir onda şiir, sevdaya, açık yaralara, parçalanmalara, bölünmelere ve yalnızlıklara... “*dövülmüş bakar sabıyla*”... günümüz insanının yaşadığı karmaşaları, büyük kentteki sıkıntılı ve sıkıcı devinimleri, sıkışmışlığı... Çiğdem Sezer’i yakından ilgilendiriyor. Doğayla insanı iç içe geçiriyor şiirlerinde, dizelerinde. Yağmurla yüz arasında paralellikler kuruyor, yara ile aşk arasında da hem sağaltıcı, hem de onulmaz ilişkiye dikkat çekiyor. Geçmiş ve kadın yüreğini de katık ediyor yaşadıklarına, gününe, çeyiz sandığına ve sevdasına. “*kim kimden / kırılmıştı ki / yeryüzünün çanağına*”.

O, kalbi eve dönsün diye lirik şiirler de yazan bir şairdir. Amansız kış yaşasa da, sayısız tünel geçse de, yarası ne kadar derinde olursa olsun, kalbini eve dönmeye ikna etmeye çalışıyor. Bu şu mu demek? Sevdalardan yara ala ala yaşamı öğrenmeli insan, bir başka sevdada yeniden hayata başlamak için: “*dar zamanlarda geldim / bir mektubu dolduracak kadar yağmur / sol mememde ak sütümle kara geceye*”, “*kimsenin yağmuru değmiyor ötekinin kalbine*”. İşte büyük bir yalnızlığa not düşme böyle olur: Günümüz insanının giderek yalnızlaşmasının acı tablosu bu çarpıcı dizede gözler önüne seriliyor.

Çiğdem Sezer’in şiirinde ses de anlamı sarıp sarmalar, ortaya farklı bir söylem çıkar: “*beyaz bir lale açılır gibi / kapısı sözcüklerin. bir hece / kaç gece eder söz diziminde / ya bir ömür neyle ölçülür / kırklarla mı, kırıklarla mı?*” son dize ise daha da çarpıcı hayata karşı bir isyanın alevini fotoğrafladığı için: “*ölmekse ölmek, çatlar mermer ruh üşür*” Kesik kesik ve kısa dizeler, yarım kalmış gibi düşünceler... Kendi içinde son derece tutarlı ve etkileyici bir anlatımı var Çiğdem Sezer’in.

“Parantez”de süren bir ömre de dikkat çekiyor *Dünya Tutulması*'ndaki şiirler. Gidenin ardında bıraktığı kırılmanın ne olduğunu ve doldurulamayan boşluğu ancak yaşayanlar bilir. Yağmurun yağışı gibi bir ölümdür bu boşluk ve acı. Her yerden yara alan bir ömürdür bu kaza geçirmiş ilişkiler, yalnızlıklar zinciri. Lekelenmiş bir dünyada temiz kalarak var olmaya çalışma savaşıdır da bu bir bakıma. Acı her yerdedir ve onu savuşturacak gücü bulmak her zaman kolay olmuyor. Harfler denizi içinde yaşıyoruz ama her zaman uygun sözcüğü ve yaşamı bulmakta zorlanıyoruz. Dünya bir çarşıdır aynalar ser verip de sır vermese de. Dağ gibi sıkıntılarının ve yaraların ortasında kurumuş kuyuların dilinden düşürmediği dizeler de giriyor bir çare gibi bu şiirlere. Beyaz, dupduru “kırılıp bükülen” sesin şiirleri *Dünya Tutulması*'nı var edenler. Kuşatmada yaşanan duygulardır şiirin atar damarını besleyen; gövdeden gövdeye akıp giden göç ve göçmenlik, tenin tene sunduğu yurt ve yurtsuzluk, “Sözün Issız Koynu”nda süren o büyük yolculuk da içimize akıveriyor çarpıcı imgelerde, dizelerde. Öyküsüz şiirler bunlar, seziren ve duyumsatan. Anlatmadan şiiri var eden ve şiirin o büyüğü

YAŞAMSANAT GÜNLÜĞÜ (21)

Köle doğar bazı insanlar! Azat edilmeye direnerek yaşarlar.

*

Alındaki ışığı duyup çoğaltamayan insanoğlu'nun hain mutsuzluğu, -başta kendiminki- yorup uğraştırmıştır beni ötedenberi. Kalbin o simsiyah, güneşsiz uçurumu; kursakta kalanın kusturduğu o katran; dolaşık lağımlarda dolaştırılmış sözler; anlık, aylık, zamandışı darbelerin doğurduğu düşbozumu, büyük ölçüde sağlıksızlığımdan kaynaklanan kötümserliğime eklenerek nasıl da ağırlaştırdı onu gençliğimde.

İşığı duymayanlar, duysalar da yansıtıp genişletemeyenler, yana yana komşu durup, kaçça kaçça yaklaşıp, çeliş çatış öbeksiz zifir koyulaştırır, zindan daraltırlar bir de üstelik.

Ama mutsuz damarımız umutsuz damarımız da olsa, damarlar içinde bir damardır önu sonu. Ne ki balon şişirip içine tarlatan döşeyerek açılmaz. “Şükretmek gerek!” –çilerin, “Nankör olmamak lazım” –cılarının laflarıyla ağarmaz bedbinlerin yüreği. “Kendine karşı çok haksızlık ediyorsun!” diyen dostların herkese ucuz tarafından moral aktaran bir fasileden olmayışları da dağıtmaz bulutları. Kolayca ulaşıp deşelenebilecek şeyler midir (miydi?) uykuları haram eden uykuluklar, hımbıl tombul torbalar, nekes salgı bezleri? Hem büyük ustanın en büyük romanında (François Mauriac – *Engerek Düğümü*) ustaca belirttiği gibi “... onca bayağı gerçeği kabule kim yanaşır?”

Düşünsel kötümserlik bilgiyle azaltılır. Birikimle yok edilir. Çok çalışarak.

Gerçi bilmek, anlamak, apaçık görmek, görmeye başlamak, daha önce var olmayan bir karamsarlığa çağrı da çıkarabilir. Gene de İnsan'ın, Tanrı'nın ürettiği en iğrenç yaratık olduğu düşüncesine gömülüp kalmaktan bizi alıkoyan bir güzellik çıkar gelir mutlaka Gece'nin bir yerinden; kara kulların, şavksızlığın, yazgımızın tek yüzü, tek rengi olmadığını anımsatıverir kimbilir kaçınıcı kez, şu kış göğü altında, şu beton buzluğun, şu çelikcam kuburun tam orta yerinde hem de!

*

İNSAN'ın en güçsüz yanı: İNSAN İLİŞKİLERİ! ...
Hiç kimse kıvrıramıyor bu işi. Hiç kimse! ...

dünyasında uzun bir yolculuğa çıkararak. Suyun alfabesine soyunuldukça harfler dökülen şiirler. Sorularla kendini çoğaltan da şiirler bunlar: “yarım yüz”, ıslak bir mektupla dolaşılacak o amansız kent: “*şehirin avucunda kirli bir mendil / şehrin ağzında tutuklu bir dil / şehir dünyaya nasıl / nasıl eklenmelidir*”.

Çiğdem Sezer, *Dünya Tutulması*'nda içinde yaşadığı kentten, insanın incinen onurundan, yalnızlıklardan ve kan gölüne dönüşen dünyadan içe işleyen, unutulmaz şiirler sunuyor.

Çiğdem Sezer, *Dünya Tutulması*, Yom Yayınları, Ekim 2005, 95 sayfa.

Serdar ÜNVER

GÖLGE

Güne yakın gittikçe
Tin tin küçümen
Er güneşten erken
Düşer içe o gölge

İtsem, ite çıvgar
Kuz'a bile değmeden..
Bensem onu tek eden
Yine niye yükü var!

Az mı yoksa yerleri
Değişip de bire bir
Sindikti, gece bilir!..
Şimdi benden ileri!

Dinçer SEZGİN

SARDUNYA 1

yağmurların yavrusudur sardunyalarda
en çok aralık kokar renkleri
sessizlikle yıkanır

öyküleri ikindiye rastlayınca
bir orta şekerli kahve söylersiniz
hâlâ bırakmadıysanız, sigarayla
sardunyanın munisliğiyle yakarsınız

bırakıp kaçmaların yavrusudur sardunyalarda
sevdayla örterler
süresi kısa tutulmuş şarkıların
günahkâr sözcüklerini

başka bir çiçeğin yerine açmaz onlar
daima sanık olarak
otururlar yargıcın karşısına
ifadeleri tutanaklara soyunmuş kadın
resmi olarak geçer

bunun için soyunmuş kadınların
yavrusudur sardunyalarda
çorabın koncundan sutyenin kopçasından
tenin burcundan doğar kaçamak yaprakları

görüyorsun işte zaman eritiyor her şeyi
bir ihtilâlin mümkünsüz yağmurlarla
çıkıp geleceğini umar mıydın? sevda sözcüklerinin
bütün harfleri hazla ıslanıyor ve alıp başını
gidiyor bütün geç kalmışlıklar

zamanla yan yana oturacağız yargıcın
karşısına. orada anlaşılacak gerekçeli kararı
yazılmamış aşkların akıbeti
inan bana
yalnızca sardunyalarda kalacak geriye
bir de sardunyalarda gece gezintileri;
güllerle birlikte

Çiğdem SEZER

GÖKYÜZÜNÜ KİMSEM BİLDİM SOKAĞI

kırmızı kiremitlerin gölgesinde suluboya
bir resmin kimsesizliğiyle
durmaktan kapkarmış
gökyüzünü kimsem bildim sokağı
kopuk bir düğme bir çın bir bilye
boş evler küs balkonlar bulaşıcı
sessizlik hayata bahane

emanete bırakılmış eşya
hiç gitmemiş gelmemiş
budanıp yeşermemiş
gibi eksik gibi kayıp
ikiye geç bire erken
say ki kına gecesi ertesinden
gibi saklı gibi ayıp

ölüme kıyas
göğsünde künye
gibi kapanırken gül
gökyüzünü kimsem bildim
sokağında kadınlar
aynı şarkıyla gömülür:

*avcumdaki yıldızı
asacak gök kalmadı
bu bin yıl da yağmadı kar
bu bin yıl da
kırmızı kiremitlerin altında
gökyüzü kimsenin olmadı*

Tozan ALKAN

ARZU BİRAHANESİ

Bazı sular üzerinden köprüler geçmek ister
Bazı aşklar üzerinden sular geçmek ister
Köprü geçen suların üzerinden baka baka
Hülyalı gözlerle bir devrime baka baka
Büyür bazı çocuklar, deniz olmak ister
Deniz olmak upuzun akmayı gerektirir
Sevişmek bir direnme biçimidir ölüme
Sevişmeler upuzun akmayı gerektirir

Bazı şiirlerin bazı yaşları beklediği gibi
Bazı gerçeklerin bazı yalanları beklediği gibi
Eksik sözler söylenilmeden kalmak
Fazla kalmalar gitmekten sayılmak ister
İnsan yaşlandıkça ikiye, üçe bölünür
Dörde.. beşe... bölündükçe bölünmek ister
Hatıralardan silinmek ister bazı şeyler
Bir akşam vakti Arzu Birahanesi'nde

ŞİİR VE İKLİM (XVI)

Şeref BİLSEL

“Burada vakitler durgun bir göle çivilenmiş kuğular ilk kuğuyu yüzüp duruyor hâlâ bir yaprak sararınca tüm tabiat titriyor ölüme keyf geliyor, çünkü her yan musalla” -Ali Ayçil

Anımsıyorum; sisli bir sonbahar akşamı, avluya bakıp kasketini düzeltti amcam. Anımsıyorum, kayıp arkadaşlarının kabarttığı hatıralar içinde şöyle dedi: “Tanıdığım ölümler yaşayanlardan çok”.

“Tanımak” ve “Ölüm”. Ne muhteşem bir gerilim. Bazı kavramları tanımlamak onları öldürmektir de... Tanımlamakta faşizan bir tazyik var. İhata etmek, sınırlarını kontrol altına almak; bir şeyin içine girip çıkmamak gibi. Aklın cisimle tanışması “düşünmek”le tanışmamızdır da. Akıl’la akıl dışındaki bir şey arasında kurulan ilişki, akıldışındakinin varlık bulmasına sebep oluyor. Akıl dışında bir şey var mı?

Komşunuz sizden rahatsız (eviniz camdansa komşunuzun taşlamayacaksınız!); sabahlara kadar ışıklı oturuşunuz, sesli düşünmeniz, daktilo tuşlarını tıklım tıklım dolduran parmaklarınız onun rahatsız olması için az şey mi? Ve komşunuz için –kötü de bilinsiniz “komşusunuz” siz– alt kattan taşınmanız en hayırlısı; fakat siz taşınırsanız komşunuz komşu olmaktan çıkacak. Ve komşunuzun “komşusu” olmayacak! O vakit geleceğe dair bu tanımları biz şimdinin içinden yapıyoruz gördüğümüz gibi. Çok yerde şöyledir: Mekânlarla sıfatlananlar, mekânların sıfatladığı insanlar, yeni bir sıfat için mekânlar üzerinden hamle yaparlar. Buradaki “lar” olmasa da olurmuş; siz buna “seci” demeyin!

Haysiyet bu çağı karşılayan bir kelime değil artık; ve artık yirmibirinci yüzyılda “acı” saygınlığını kaybetmiştir. Acıyan yerleriniz o kadar çok birbirine benziyor ki biz ancak sevinçli taraflarınıza bakarak ne kadar “acı” çektiğinizi anlayabiliyoruz. Yani şöyle “Acı çekmek ruhun fiyakasıdır” diyemiyoruz artık. Birkaç onurlu, edebi anlamda hüviyet sahibi adam bile her an tetikte kalabilmek için şiirden evini yaptırırken kapılardan önce kapının arkasına yumurtayı yerleştirecek kadar hünerli. Saf akıl; yükselen çıkar; telefon numaralarıyla belenmiş zihin... Bütün bir yazınsal arkeoloji bu toprakların dışından besleniyor: Ecnebi münevverler (!) yerli aydınlar (!) loş ışık ve züppe bulvarlar. Türk şiirinin son otuz yılı korkakların iki ihtilal arasından berkitilmiş aynalarda yüzlerini aramasıyla geçti. Geriden gelenler de bu aynaları o korkaklara tutmakla zaman geçirdi. Fatih Sultan Mehmet yüzünün resmini yaptırdıktan sonra 15. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Divan şiiri olmayan bir şeyle yüzleşti; zenginleşti. Avnî, sadece bir karikatür kahramanı olmasa gerek.

Ecelin çok şeye faidesi var. Bir tek şeyin ecele faydası var: Kalemin... Gazali diyordu yanılmıyorsam: Söz latif; yazı kesiftir. “Söz uçar yazı kalır” değil. Söz, insanın yazı için soyunmasıdır; yazı, insan için giyinmektir. Giysisiz olmayanlar hayvandar mı demiş oluyoruz; hayır! Yazı, sözü giydirir; o’na oturacak yer gösterir. Bütün bunların ölümle irtibatı var; orada ölüm, sessizliktir. Yazı, konuşturulmuş sessizliktir. (“Işık, aydınlatılmış karanlıktır”. Carl Sagan). Bu ülkede içinde “ışık/ampul” sembollerinin bulunduğu ocak, parti gibi yapılanmaların hemen hepsinin karanlıkla bir alışverişi var. Sizin yanınızdaki kadın, yanlış bir adrese gelmiş zarf gibi bakıyordu sokağa, açılmamış. İşte aklın akıldışıyla kurduğu bir tümce! “Tümce” diyorlar “Türkçe” olsun diye; ama bu kelimenin ruhu “Türkçe” değil ki! Tek heceli kelimeler üzerine tahlil yapma hakkımız olmadığını söylüyorlar; demek ki “ruh”un arada kalması muhtemel! Onkoloji demeyelim

“Kanser Koşusu” mu diyelim; peki “kanser” Türkçe mi? Kelimenin ruhu önemlidir; kokusu, ithaf edildiği yer, ses verdiği iklim... Ben böyle düşünürüm: Süleyman Nazif “mektep”e gider; Selim İleri “okul”a; Tuna Kiremitçi “O Kul”a... Bir kelime anladığımızı ne kadar anlatıyorsa, o kadar kendidir... Çanakkale “muharebeleri” var; Balkan “harbi”; ama Kıbrıs’ta olan “savaş”tır. Bırakalım “harp”le “savaş” arasında bir yetmiş yıl olsun! İnsan sevgilisinden “şüphelenir”; ortağından “kuşkulandır”, aynı şey midir bunlar... Aynı şey olmadıkları için ayrı temsiliyeti vardır.

“Ar”la “utanma” nasıl aynı olur; arsız’ın karşısına neyi koymalıyız. Hır (kavga, dalaş vs)’in olumsuz “hırsız” mı? Neyse... Ar/sız... Birilerinin yardımıyla kendini vakt-i zamanında tanımlamışlara merhamet duymak, onlara acımak da doğru değil; acımak, hiçbir şeyi doğrultmaz. Acımak; doğu kültürüne has bir duyarlık. Kendi acımız içinden başkasına acımak; o başkasını rezil etmek demektir. Yukarıda “acı”nın saygınlığını kaybettiğine dair birkaç cümle sarf etmiştik. Gerçek, bize herkese görüldüğü gibi görünmek için bütün silahlarını kuşanır; onu kendimize ait kılmamızın ilk yolu kendimizdeki toplumsal silahlardan kurtulmaktır. Tarih ilmiyle hemhal olmuş insanlar, eğer edebiyatın içindeyse yeni şeyler söyleyebilirler.

Sözgelimi tarih eğitimi almış “şairler” bunu yapabilir; Ali Ayçil’in şiire dair yazılarına (*Hece* dergisine) bakarsanız bunu görebilirsiniz. Ayçil her ay *Hece* dergisinde dost acı söyler kabilinden, ufuk açıcı, birikmiş olanın örtüsünü indirici yazılar yazıyor. Bu yazılardaki orijinallığı, tutarlılığı fark edebilmek için öncelikle “yanaşma” olmaktan kurtulmak gerekir. Karın ağrısı, ağrının kendisi değildir; ağrının belirtisidir. Şiir ortamı karın ağrısı çekenlerden, kendini ve dolayısıyla yazdığı derginin editörünü pohpohlamaktan “merdiven”lerde uyuyanlardan geçilmiyor. *Merdiven* dergisinin son sayısında Celal Fedai’nin (TYB Şiir Ödülü amblemi altında) evlere şenlik yazısını okuyanlar, bir insanın şair olarak anılabilmek için ne hallere müracaat ettiğini seyredebilir. Kendine yer bulma isteği anlaşılabilir; ama yer bulmak isteğiyle, oturduğunuz kucağın hakkını vermek arasında kalırsanız ne oturmuş ne de ayaklanmış sayılırsınız. Kendinden öncekilere *Naz Bitti* diyebilen, son dönem şiirimizin güçlü imzalarından biri Ayçil. Celal Fedai’yi bir yönden kıskanmamak elde değil; çünkü o, *Arastanın Son Çırağı* ve *Naz Bitti* kitaplarını yazan Ali Ayçil’le bir dönem aynı kibleye bakmış biri... Celal Fedai, bu kitapları, kendi şiir geleceğini pekiştirmek ve yeni ödüllere doğru yelken açmak için bir “mevlid” gibi okuyabilir. İnsanın kendi trajedisini görüp, kendiyi dalga geçebileceği sulara erişmesi bir erdemdir; bu erdem gerekirse, hak eden karşısında diz çökerek kazanılır. “Secde en büyük başkaldırıdır” der Cevdet Karal. Bazı şairlerin talihsizliği biraz da ürün yayımladıkları dergide yan yana düştükleri insanların ağır gölgeleri altında kalmaktan kaynaklanıyor. Ali Ayçil, *Hece* dergisinde yayımladığı yazılarla hem dergiye, hem de dergide yazanlara bir irtifa kazandırmanın yolunu açmıştır. Ayçil’in yazıları, dergide yer alan diğer kalem erbabı üzerinde bir tazyik oluşturuyor olabilir; bütün bunlar “dost acı söyler”, “mum dibine ışık vermez” gibi saçma sapan ifadelere sığınarak karın ağrınızı beyan etmenize izin vermez. Yapılacak şey şudur: Ali Ayçil, söylenmesi gereken şeyleri söylüyor zaten, bu söylenenler karşısında bize, Ayçil’in yazdıklarını fotokopi yapıp, hırs ve ihtiras içinde şiire yolcu olanlara duyurmak düşer, demektir. Balta girmeyen ormandan sap çıktığı görülmüş müdür? Tarihsel dizge (hangi alana ait olursa olsun; kronoloji diyorum) belli bir yaştan sonra kontrol edilemez bir hıza edinir kendine. Yani otuz yaşını aşmış biri, Türk şiiri tarihini sektirmeden zihninde tutamaz diyorum. Sadece bu kronolojiyi papağan gibi sayıklamak da insana bir merhale kazandırmaz elbet; bu disipline ait bilgilere geçirgenlik kazandırıp, bu bilgilerle yeni saptamalara varmak. Şimdi tam yeri (!) geldiği için söylüyorum: Türk şiirinde bu kronoloji geriye doğru işliyor: Bugünden bakınca Servet-i

Fünûn, Fecr-i Âti şiiri yoktur. Bu alan “deneysel”, Batı perspektifinin koyduğu edebi tür ve şekillere yönelme alanı olarak kayıt altına alınmalıdır. Bu aralıkta “aksiyoner”ler var; şiir daresi içinde anılmaları da bütün düşüncelerini şiir yoluyla söylemelerine dayanıyor: Tevfik Fikret mesela. Kötü bir şairdir; ama bu ülkede sırf ÖSS sınavı nedeniyle, “Parnasyen” deyince bütün öğrenciler parmak kaldırıyor diye, başka bir çekmeceye saklanmasına gerek var mı? Fikret’in en bilinen şiirlerinden “Sis” ve “Promete” dünya görüşünü somutlayan çağcıl tanıklıklarla biçimlenmiştir; bu şiirlerde kelimelerin rüya görme şansları sıfırlanmıştır. Mehmet Akif’te de hal budur: Marşları dışarıda bırakırsak, ortada şiir adına “manzume” dışında bir şey kalmaz. Necip Fazıl’ın “Sakarya”sı da şiir değil, marştır. Servet-i Fünûn ve Cumhuriyet dönemi şairlerinin çoğunun yazdığı şiir, “nutuk şiiri”dir. Hakeza Mehmet Emin Yurdakul, Yusuf Ziya, Ali Canip... Zaten sayabildiğimiz yirmi otuz isim var; bu isimleri de kolaylık olsun diye ikiye indireler var: Yahya Kemal, Ahmet Hâşim... Başkaları da var! Kim mi? Faruk Nafiz Çamlıbel, önemlidir. Nâzım Hikmet, bütün şiirlerinde “kafiye / uyak / ayak”tan vazgeçememiştir... Nâzım’da serbest şiir (koşuk) sanki serbest “kafiye” şeklinde tezahür etmiştir. Bu dönemden kaç kişi bir “Han Duvarları”nı bu derece zorlanmadan şaşmaz bir ahenkle, öyküsünü de koruyarak, yazabilirdi? Faruk Nafiz Çamlıbel sadece Beş Hececiler’in değil; Cumhuriyet sonrası en önemli şairlerindendir; tıpkı Ahmet Muhip Dırnas gibi... Yaşadığı dönem göz önüne alındığında ilk kez Abdülhak Hamit –karısı Fatma Hanım’ın ölümü üzerine– “Eyyah” ünlemiyle başlayan ve kişisel ıstırabından fıskıran “Makber” adlı şiirle tanıştırmıştır bizleri. Bence bu şiir (e-ste-tik yönü tartışılrsa da), batı etkisindeki Türk şiirinin ilk “sivil” şiir denemesidir... Hatıralarına haksızlık etmeyen, düşmanlarına şefkat değil de merhamet gösteren, konuşmamak için iki kadeh içmeyi doğrular, edip’le edep arasındaki bağı yere kapaklanmış gözleriyle izlemeyi sürdürenler şiir yazmayı da sürdürecektir elbet. Elyazınıza bakan yok nasılsa! Elyazısı ortadan kalktı, şiir adresi belli bir gövdeye ait değil artık; oysa elyazısı, parmak izi gibi biricik ve insana özgüdür. Marx, bir ara, emek parası çıkaracak bir iş aradı; kara bir kâtipliğe de razıydı. Demiryolu müstahdemliği için sınava girdi. Elyazısı beğenilmedi. Bu durum işe girmesine engel oldu.

Cumhuriyet Kitap ekinde birkaç sayfa okuyalım: “Bir İtalyan gazetesine göre, dünyanın en çok zulüm gören yazarları arasında Elif Şafak ve Murathan Mungan varmış” (*Cumhuriyet Kitap*, Sayı 841). Demek ki halkın arasına karışmayanlar durmadan zulüm görüyormuş. Nedim Gürsel gibi. Bu ülkede sürgünde olan, onurlu bir sürgünlük hayatına talip olan birkaç şairden bahsedilebilir: Bunlardan ilki Sezai Karakoç; diğerleri Ahmet Erhan, Sami Baydar, İzzet Yasar, Hayati Bâki’dir.

Elimde iki kitap var; size bu kitaplardan söz açmak istiyorum. Ender Sarıyatı’nın *Ölüme Direnen Şiirler*’i ile Ali Rıza Ertan’ın *Sevgi Notları*... Her iki kitap değerli şair Ahmet Günbaş’ın emeğiyle vücut bulmuş. Ahmet Günbaş, 1948’de Uşak’ta doğup 15 Şubat 1976’da İzmir’de ölen şair Ender Sarıyatı’nın şiirlerini özenle derleyerek bir araya getirmiş. Şöyle diyor Ahmet Günbaş: “Bence, Ender Sarıyatı’yı unutturmamak cinayetlerin en büyüğü olurdu!”. Kitapta İzzet Göldeli’nin, Hüseyin Peker’in ve Ali Rıza Ertan’ın yazıları da yer alıyor. *Ölüme Direnen Şiirler* Etki Yayınları tarafından kitaplaştırıldı. Ali Rıza Ertan’ın yazı ve mektuplarından oluşan *Sevgi Notları* adlı kitap ise İmbat Yayınları tarafından okura sunuldu. Bu içtenlikli yazıları herkes okusun isterim. Ahmet Günbaş’ın genç “ölümlü” bu iki şair için yaptığı çalışmalar önemlidir. Şöyle diyor Ender Sarıyatı: “*Yürü*

yalnızlığı bol olan sokaklardan / geceye benzeyen ince kızlar büyüt”.

Elimde bir gazete var, Londra’da yayımlanan *Olay* gazetesi: Türkçe. Gazetede bir haber, aynen aktarıyorum: “İngiltere’de yaşayan Gaziantep’li şair Bülent Özcan, uluslararası çapta yeni bir başarıya daha imza attı. Özcan, üç şiiri ile İngiltere’nin en prestijli antolojisi olan *Perfect Magic*’te yer almayı başardı”. Bu çocukla ilgili Tahsin Şimşek imzalı bir yazıya 2005 ve 2006 yılları içinde “7” (yazıyla yedi) ayrı dergide rastladım. Çalışmaları bununla sınırlı değil; pek çok şairin adına aldığı sayfalarda da kendi reklamını yapıyor: Ataol Behramoğlu ismini internete giriyorsunuz; karşınıza ekşimiş suratıyla biri çıkıyor: Bülent Özcan. Yazdıkları içler acısı, utanılacak derecede niteliksiz, uyduruk şeyler. *Gelincik Tozları* adlı bir kitabı var. Bu kitap, Türk şiirinin önemli kalemlerini ilk kez okurla tanıştıran Hüseyin Alemdar’ın editörlüğünü yaptığı Hera Yayınları’na ait. Bu kitap, Hüseyin Alemdar’ın Türk şiirine kazandırdığı gerek kendi şiiri, gerekse yayınladığı kitaplar arasında kara bir leke gibi duruyor. Hera Yayınları birbirinden değerli kırkın üzerinde kitap yayımladı. Bu kitapların bir kısmı, bugün Türk şiirinde söz sahibi olan şairlerin “ilk kitabı”dır. Hera Yayınları’ndan kitapları çıkan şairler arasında: Müslim Çelik, Betül Tarıman, Yılmaz Arslan, Engin Turgut, Kadir Aydemir, Gonca Özmen, Onur Caymaz, Nilay Özer, Emel İrtem, Arife Kalender... imzaları var. Şunu büyük bir içtenlikle söylüyorum: Hera Şiir Kitaplığı’nın Türk şiirine katkısı –özellikle şairlerin “ilk” kitabı bağlamında– içerisinde YKY’nin de olduğu birçok yayınevinden fazladır. Hüseyin Alemdar’ın genç şairlere önemli katkıları oldu, oluyor. Birçok gençle, dergiler arasında köprü vazifesi gördü; hiçbir karşılık beklemeden, samimiyetle Türk şiirinde yola yeni çıkan insanlara dikkat çekti. Kendi şiirlerinden çok –şiir dinlemek için toplanıp tüfeklenenlere– başkalarının şiirlerini okudu. İyi bir şiirle karşılaşınca sevincini başkalarıyla paylaşmakta gecikmedi. Şiirin altındaki imza kapatılınca, metnin “Hüseyin Alemdar” diye seslendiği bir şiire vardı. Türk şiirinde, bağırıp çağırmadan sindire sindire aldığı mesafeye kendine özgü bir yer edindi. Hüseyin Alemdar’ın bize müjdelediği isimlerin önemli bir kısmı, bugün Türk şiirinde ses sahibi insanlardan oluşuyor. Zar atmadan, zor kullanmadan, birilerine kıllanmadan alınmış bu mesafe için Alemdar’a teşekkür etmek boynumuzun, dilimizin borcudur. Hera Şiir Kitaplığı doksan sonrası şiir(imiz)i tepkimeye sokan en önemli katalizördür. Son dönemde her ne kadar Fazıl Hüsni Dağlarca’ya gösterdiği ilgiden İlhan Berk’e doğru hicret etmiş olsa da; Alemdar, hafızası şiirli bir toprağın (Trabzon) İstanbul’daki kalebentlerinden biridir. Trabzon deyince *Kıyı* dergisini hatırlarım ben ilkin. Ve Ahmet Özer’i elbet. Ahmet Özer, aralarında benim de olduğum onlarca insanın şiir ve yazıya uzanan yolda yürütmesine vesile olmuş değerli bir şair ve kültür adamıdır. Trabzon denince akla ilk gelen bir diğer şeyse “futbol”dur.

Edebiyat kendi mazisiyle konuşarak olgunlaşır, gelişir, yenilenir. Ortada herkesin farklı bir açıdan izleyebildiği bir oyun var. Şairlerin daha çok futbola ilişkili olduğu bilinir; futbolun –tesis istememesi, iki mezar taşı arasında oynanabilmesi vs– kırsal kesimlerdeki insanlara hitap eden altyapı koşulları olduğu bilinir. Sözelimi basketbol oynamak için özel olarak hazırlanmış bir alana ihtiyaç duyulur; burası da kentte rastlanılabilir özellikler gösterir. Bilardo oynayan şairlerin önemli bir kısmı kolejlerde yetişti. Yetişsin sözümüz yok; ama oynadığı şeyin mazisiyle konuşmayı da becerebilsinler. Fransa Kralı XIV. Louis büyük bir hazımsızlık sorunu yaşamaya başlayınca doktorları bedenini esneten jimnastik hareketleri yapmasını öğütlediler. Ama bunları krala yaptırmak yürek istiyordu. Sonunda genç bir doktor akıllılık etti ve krala hem eğleneceği, hem de bedenini bol bol esneteceği bir oyun buldu; işte bu oyuna bilardo diyoruz bugün. Hem eğlenmek hem de bedeni esnetmek için birebir. Tevfik Fikret

Galatasaray'ın kuruluşunda önemli rol oynadı. O dönemde Galatasaray Lisesi'ndeydi.

Galatasaray deyip geçmeyin! Hasnub Galib'i duyan var mı aranızda? Hasnun Galib, Galatasaray Spor Kulübü'nün futbol ve hokey takımlarının yıldız sporcusuydu. 1915'te gönüllü olarak gittiği Çanakkale'de şehit oldu. Beyoğlu Parmakkapı'da kulübün merkez binasının bulunduğu sokağa adı verilmiştir. Günümüz genç şairlerinin önemli bir kısmı basketbol, beyzbol, bilardo oynuyor. Altyapısı, tesisi başkaları tarafından önceden hazırlanmış sportif faaliyetlerdir bunlar. Futbol oynayanın kalesi de penaltı noktası da kendi gövdesindedir; düşe kalka öğrenir oynamayı. Ne yapıyor çağdaşlarımız bugün? Kendinden önceki, yaşlı, dermansız kalmış şairlerin ha bire dışarı attığı topları toplayıp sahaya göndermekle meşgul günümüz genç şairleri. Dışarı çıkan bu toplar söyleşilerle, tanıtım yazılarıyla sahaya iade edilmek isteniyor. Kale direğine çarpanlara yapılabilecek bir şey yok! Bu tür hastaları sedyeye çıkartmak durumunda kalıyorlar sahadakilerin yardımıyla... Sedyeye demişken Galatasaray Lisesi, Çanakkale Harbi sırasında hastane olarak da kullanılmıştır. Gülcemal ve Gülnihal isimli iki vapur cepheden yaralı taşıyan, hastane vapurlarıdır. Siz onların şiiirde batıp çıkmalarına bakmayın. Aramızda henüz cepheye giden olmasa da, bizim *kuşak* da önemlidir! Bizim *kuşak* –ki en önemli eserlerini doksanların ikinci yarısından sonra vermeye başladı– ikibinli yılların hemen başında tesadüflerin akışından kurtulup kendine yer bulacağı poetik bir boşluğu ele geçirdi. (Bu “ele geçirdi” ifadesi hoş değil, biliyorum; ama önceki kuşağın iletişim dizgesini zorlamasın diye böyle demek zorundayım!) Böylelikle İkinci Yeni sonrası en nitelikli yoğunlaşmanın yaşandığı bir süreç başlamış oldu. Bu *çevre* ortaya çıkmamış olsaydı, bugün seksen sonrasına dair sayabildiğimiz birkaç nitelikli isim yerine “onlarca isim” sıralanabilirdi. Çağdaşlarımıza bakarak hizaya geçenler yeniden kutsanmak için bir şans daha da yakalamış oldular. Benimle aynı yıllarda vücut bulanların önemli bir kısmında ortaya çıkan güvensizliğe dayalı paranoyanın kökeninde seksen kuşağı var. Son dönemde “şiiir geri mi çekiliyor?” sorusu her köşe başında önümüze çıkıyor. Evet *Nesir* Hanım hamile kalmasın diye *Nazım* Bey geri çekiliyor olabilir! Bu ifade feminist çevreleri niye rahatsız etsin? Kiminle konuşacak olursak, konuştuğumuz kişiyle aramızda bir köprü gibi iki uca doğru baş veren şu cümle duruyor: “*Aramızda kalsın!*” Aramızda ne kalsın? Kim bunun böyle olmadığını söyleyebilir? Kim *aramızda hiçbir şey kalmasın* diyebilir? Evet Salih Bolat'ın “Kim” adlı şiiirinden bir bölümle bitirelim:

*“sabahın ışıyan tohumunu ısıtan, güneş değilse, kim?
sözün kapatılmış ocağını zorlayan, yıkık bir omuzla
ödünc alınmış ve kırılmış kemiğin bedelini ödeyen
toplanmış ağdan, biçilmiş yoncadan ya da kuşkudan
oluşmuş belirsiz gövdenin sınırlarında
kim, hüznü bir mutlulukla kimildayan?”*

Sonunda gerçekten çıktı!

VEFALI DOSTLARIM ŞİFALI OTLARIM
Edebiyat-Sanat Tadıyla A'dan Z'ye Şifalı Bitkiler

Ramis DARA

Alfa Yayınları

Ticarethane Sok. No: 53

34410 Cağaloğlu - İSTANBUL

Tel: (0212) 5115303 Faks: (0212) 5193300

Ahmet ÖZBEK

KÜL VEDA

bu
sizinle
son karanfil

altın rengi saçlardan çözülmüş
veda inceliği
suya düşen kalp ağrısı

gizi sararmış
unutuşun işlemeli sözcükleri
gümüş kutuda buruşmuş
pusulalar, söylememiş hep susulmuş
ve sevgilinin gözlerinde kaybolan gül
eskiyen akşamın kalbinden
damla damla dökülen hüznü,

tene düşen ince kalp ağrısı...

bu
sizinle
son karanfil

rüya saçlardan çözülmüş
göğsünüzde defne yaprağı
solgun anne kokusu,
gözlerinizde hâlâ o eksik kıyı

...anı kıyı, suya düşen karanfil
rivayettir
kayıp bir aşk hikâyesi bilindir
rüya saçlardan çözülmüş kalp ağrısı ve
veda inceliği bilindir

Sadık YAŞAR

GÖZYAŞI MUMU

bilmez söğüdün gölgesinde sallandığımı
tabut kapağı... bir tıkırtı yapsa, dökülür
ihtiyar adamların taşıdığı ağız kutuları.

aşınmış bir merdivendir kutuda kalan
koparılmış bir dünya çiçeği, bir de
boşa sayılmış karınca kabukları, toprakta
güneş çabasıyla biriktirdiği tuzun.

otların kökünü büyüten masallar
göz türkülerinde titreyen demir oksitleri
ve bu eller zamanı iyi büken annelerindir.

feneri kayalıklarda parçalanan bir kalem
yazmış bunları, ırmakları, olgunlaşmış hayreti
eziyetle yaşamış ölmüşlerin gözyaşındır
eski dükkânlarda balmumu kalıpları

kaldıysa ömür, boşalmış peteklerindir.

Hilmi HAŞAL

YOĞUN LODOS

Dünya yoğun bakım penceresi; bakınca insan yeni yoklamış enfarktüs gözleriyle, yitmişlik bir babanın, uzaktaki harabeyi andıran anıları meğer yaşamak ne de eski bir işmiş dercesine lodos telaşına kapılmış, Bursa beşiğinde şavkı hırçım, geceye odaklanan sarsıntı neonlarıyla saplanır, Çekirge'den kalbe; simsiyah yırığa saplanır, yılların amansız birikim yenilgisine

önüne katmış, süpürürken geçmişten geleceğe zamanı da, esinti öğretiyor unutkanın ilacını görünce, ölümün eli boş gittiğini özden öteye şimdilik belki de lodosa bağlanmış anlam, acı uğruna yapılan; her şey o belki rastlantı cini yoğun bakım penceresinden, dışarıya bakınca

lodos bu şiiri de atmış yelesine, gidiyor sanki Bursa bağışıklığı söylüyor ezberinden şarkıyı "gerçek" ışıltı siniyorken hastane duvarlarına teselli meğer ne de eski bir ışıkmiş dercesine yanıt, kardiyoloji alarmı: diyagram cihazlarda dalga-nabız; insan pus, bakınca penceresinden.

Berna OLGAÇ

CENİN I

anne – hüzünler giydirilmiş yaşama dayanan bir [yalnızlığı]

bir çocuktu sokakları büyüten
dağınık gecelerde öpüşmekti
rüzgârla savrulmaktı kalbini çalan

çocuk – aşk vermektir yok olurken
vurmaktı ölüme sebep
annemdi çocukluğum
bana yâr olandı hayat.

anne – geçmiş günlerdi artık.
hayıflanmak ömrü bitirir
bakamam huzursuzluğun aynasından

çocuk – her şeyi geri aldım
ödünç saydığım dostluklarda

uyku – aldanır mı insan rüya izini sürerken
sonsuzluğa kapanan bir çift göz olur

anne – sular akma arzusunda
ay dünyaya tutulma
ben doğurgan bir anneyim
veryansın ettiğim aşka.

çocuk – aşksaatini kuralım anne
ya çalmazsa
varsın uyanmayalım

(Baştarafı 8. sayfada)

Toulouse, 27. 05. 2005, Cuma.

Şiirleri buldum, ikisinin de adı Vasiyet. Birinden kimi dizeleri yukarı aldım. İkincisinden daha dokunaklı olanlar aşağıda:

"Yoldaşlar, nasip olmazsa görmek o günü,
ölürsem kurtuluştan önce yani,
alıp götürün
Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni.
(...)

Traktörle türküler geçsin alt başından mezarlığın
Seher aydınlığında taze insan, yanık benzin kokusu,
Tarlalar orta malı, kanallarda su,
Ne kuraklık ne jandarma korkusu."

Kuşkusuz Türkiye özlemini, anayurduna gömülme isteğini dile getiren başka dizeleri de vardır. Ölmüş biri için çok mu önemli mezarının yeri? Montaigne, "Ölüm, ölene hiçbir şey yapamaz, ne olursa geride kalanlara olur", gibi bir şey söylemişti. Gerçekten öyle. Nâzım Hikmet artık hiçbir şey hissetmiyordu; çürümeye başlamış kemikleri nerede olduğunu algılamıyor. Ruh? Ruh varsa belki. Ama ben başka bir şey düşünüyorum. Nâzım Hikmet'in ruhu da diyebilirim, ama demeyeyim, düşüncesi, istekleri şiirleri aracılığıyla bize geçti. Onun özlemleri, istekleri, dilekleri bizim artık. Bu yüzden onun tek bir şiirini severek, anlayarak, duyarak okumuş birinin onun dileğine sahip çıkması gerekir diye düşünüyorum.

Bir gün bu dileği yerine gelecek biliyorum, istiyorum sayısız Türk gibi. Ondan da önemlisi, "vatana ihanet"le suçlandığı davanın yeniden görülmesini dilerdim. Bu da olacak, ama o günleri ben de görmek isterdim.

(1) Bu yazıyı, geçen mayısta Moskova'ya yaptığım yolculuktan beri, neredeyse tam on aydır yüreğimde, kafamda dolaştırıp duruyordum. Ödenmesi geciken bir borç gibi beni rahatsız ediyordu. Aslında yazının gövdesi *Moskova Günlüğü*'nde hazır. Biraz bilgi topladıktan sonra Nâzım Hikmet'e yakışır bir güzellikte günlük-deneme türünde yeniden yazmak istediğim için erteliyordum hep.

Geçenlerde beni çok öfkeliendiren ve yazmamı çabuklaştıran bir olay oldu. 12 Aralık akşamı Toulouse'un en büyük kitabevi *Ombres-Blanches*'ta "Nâzım Hikmet ve Mehmet Ulusoy(*)'u Anma" adı altında müzikli bir şiir dinletisi düzenlemiştik (**). Kitabevinin yöneticisi Mösyö Christian Thorel, açılış konuşmasında Nâzım Hikmet'ten çok Orhan Pamuk'tan söz etti. Sunumunu "İşte bir direnişçi, bir ezilmiş daha..." diyerek bitirip gitti. İşgüzar bir savcı yüzünden ve/ya da kof bir vatan sevgisi yüzünden, yaşamı boyunca hiç gözaltına alınmamış, bir gün hapis yatmamış, jandarma ya da polisten bir sille dahi yememiş bir yazarımız, vatanını sevmek, yurttaşlarının derdini dile getirmek suçuna biçilen otuz beş yıl hapisliğin yarısını tutukevinde, öteki yarısını sürgünde geçirmiş, orada, çok sevdiği yurdunda uzakta ölmüş Nâzım Hikmet düzeyine çıkarılmış oldu.

(*) Geçtiğimiz yıl Paris'te ölen ünlü tiyatro adamımız Ulusoy, Nâzım Hikmet'i, en azından oyunlarını Fransa'da tanıtan kişi olarak anıldı.

(**) Ben Yeni Türk Şiiri'nden, Fransız dostumuz Erik Fabre-Magné Nâzım Hikmet'ten kısaca söz ettik. Sonra Eric ve Ömer Işık, iki dilde şiirler okurken, Vahap Köse ve Erdoğan Delipınar saz çaldılar. Dinleyicilerin çoğu Fransız'dı. Hoşlandılar sanırım.

ÇIKTI!

YAŞAMSANAT

(Yaşamsanat Günlüğü'nün İlk Yirmi Bölümü)

Mehmet Mümtaz TUZCU

Çizgi Kitabevi Yayınları, Mimar Muzaffer Caddesi 62/D - KONYA

“ANADOLU’DA BİR KÖY MEZARLIĞINA GÖMÜN BENİ”¹

Ali ÖZÇELEBİ

*“Bu güzel memlekete doyamadan ölürsek
Dünyaya açık gözlerimiz kapanmaz
Ruhumuzda ölümün şifalı nuru yanmaz
Taşırız bir hortlağın tesellisiz ruhunu
Siz ey bizi sevenler istemezseniz bunu
İstemezseniz eğer böyle gam çekmemizi
Doymadan öldüğümüz Anadolu’da bizi
Evliyalar mezarı tepelere gömünüz
Bir şefaataçı bulur ahirette gönlünüz.”*

Frankfurt Havaalanı, 22. 05. 2005, Pazar.

Moskova’dan az önce geldik. En az üç saat Toulouse uçağını bekleyeceğiz.

Yoğun bir gün geçirdik. Moskova’da son günümüzdü. Günübürlük bir taksi kiraladık. Havaalanı yolu üzerinde Novodiyeviçi Mezarlığı’na gittik. Aynı adı taşıyan manastıra duvar bitişik. Önce Nâzım Hikmet’in mezarını ziyarete gittik. Gençliğimizde duyardık Moskova’ya giden yazarlarımızın fişlenmek pahasına Nâzım Hikmet’in mezarını ziyaret ettiklerini, ama bir gün benim de ziyaret edeceğim doğrusu hiç usuma gelmezdi. Nasıl anlatmalı? Halen heyecanlıyım, biraz da kendime kızgın. Son güne bırakmamalıydım, ozanın okuduğu üniversiteyi, yaşadığı, çalıştığı, konuştuğu, toplantılara katıldığı, iz bıraktığı yerleri de öğrenmeli, görmeliydim.

Türkiye’de bir mezara gömülmek istediğini anımsıyorum. Ecevit’in Başbakan olduğu son koalisyon zamanında (mı?) mezarının Türkiye’ye getirilmesinin gündeme geldiğini, doğal olarak MHP ve öteki sağcıların istemediğini biliyorum. Bunları düşünerek, eşime ve ev sahibimiz Michelle’e anlatarak, üzüntülü giriyorum mezarlığa. Ama kapısından içeri girer girmez, ağzım açık kalıyor. Böyle güzel, düzenli, bakımlı, ağaç ve çiçek dolu bir mezarlık beklemiyordum. Girişte büyük bir çiçekçi var. Mezarlar arasında musluklar, bol su. Kuşlar cıvıllı cıvıllı ötüyor Novodiyeviçi Mezarlığı’nda. Üstelik hava günlük güneşlik. Sanki on iki günün sekizinde yağmuru başımızdan eksik etmeyen Moskova göğü, “*Hadi! Bugün de benden olsun! Böyle bir mezarlığa güneşli yakışır*”, diyor.

Kapıda sorduk; üniformalı bir görevli önümüze düştü. Mezar hemen girişe yakın iyi bir yerde. Ozanın siyah büyük bir mermer levhaya oyularak işlenmiş silüetini görüyoruz yaklaşınca. Başının solunda imzası oyulmuş taşa. Yere doğru bir plakaya Rus alfabesiyle adı yazılmış. Hemen önünde yerde Vera Hikmet yazılı küçük bir taş var. Taşın ucunda asılı Anadolu işi boncuk bir kolye, bizden önce gelenler olduğunu düşündürüyor. Ne incelik! İçinden gelmiş çıkarmış boynundan ozanın

sevgilisine armağan etmiş. Mezarın üzerinde hem yapay çiçekler, hem taze güller. Karanfiller su dolu bir sürahinin içinde. Hemen yanında yerde bir makas. Görevliler mi bakıyor elçiliğimizin ödediği bir ücret karşılığı? Hayal mi kuruyorum? Olur mu öyle şey! Makası alıp leylak dalları kesip getiriyorum, çevrede onlarca ağaç var; Odile sarı kır çiçekleri topluyor. Koyuyoruz ötekilerin yanına. Fotoğraf çekiyorum, komşularına varıncaya dek. Başka ozanlar, bakanlar, askerler, kadın erkek bilim insanları, sanatçılar, uzaklarda bir balerin. (Sonradan öğrendiğim adlardan birkaçı, Stanislavski, Ehrenburg, Bulgakov, Mayakovski, Gogol, Çehov. Ünlü bestecilerden Rimski-Korsakov, Prokofief. Devlet adamları Gromiko, Kruşçev ve ötekiler, Gorbacov’un eşi.) Nâzım Hikmet’in çok da yalnız olmadığını düşünüyorum, bunlardan kimilerini tanımıştır. Mayakovski’yi kesin biliyorum.

Önce içimden, sonra yüksek sesle “*Burada kalsa daha mı iyi olurdu ne? Böyle bir mezarı, bakımı Türkiye’de hangi mezarlıkta bulurdu? Rahat bırakırlar mıydı? Vera ne olurdu?*” diye düşünüyorum. “*Nâzım Hikmet’i Vera’dan ayırmak olur mu?*” der demez, Piraye Hanım geliyor, usuma, sonra Münevver Hanım. “*Moskova’da Vera’dan başkaları da var. Birilerinden ayrılınca ötekilere yakınlaşırdı? Neredeydi Piraye Hanım’ın, Münevver Hanım’ın mezarları?*” derken dalmış gitmişim.

İstemezdi, yani Moskova’da gömülü kalmayı. “*Bülbülü altın kafese koymuşlar, Ah vatanım!*” demiş. En azından iki şiiri olmalı anayurduna gömülmeyi isteyen. Şimdi buracıktaki usuma gelmiyor. Toulouse’a dönünce bulmak ilk işim olsun.

Duvar bitişiği Novodiyeviçi Manastırı’na da gideceğiz. Doğrusunu söylemek gerekirse, yanımdaki hanımlar için orası daha önemli. Sonra öğle yemeği, bir alışveriş merkezi ve havaalanı.

Uçakta bir şeyin ayırdına vardım. Odile’le Michelle’e Nâzım Hikmet’i anlattım, yol boyunca –zaten biraz tanıyorlardı– ama mezarın önünde dua filan okumadım; onunla hiç konuşmadım, yani ağzımı açıp “*Türkiye’den geldim, oradaki yazarlardan selam getirdim...*” gibi bir şey söylemedim. Çocukluk mu saydım? Usuma mı gelmedi? “*Nâzım Hikmet’e selamınızı söyledim*”, desem, sevinecek, “*İyi etmişsin, ağzına sağlık*” diyecek onlarca insan tanıyordum. Bir de kendi payıma üç özür borçluydum ona. Onu daha erken okumadığım için; Madrid’te bir İspanyol gencinin Türk olduğumu öğrenince bana ezbere okuduğu şiirlerini tanımadığım için; bir de Türk ulusu adına ona yaptıklarımız için. Bunları mırıldanarak anlatıp bağışlamasını dileyebilirdim.

En çok da şuna üzuldüm sonradan: Taksinın bagajındaki bilgisayar çantamda *Akatalpa* ve bayrak kırmızısı kapaklı *Türk Dili Dergisi* vardı. Havaalanı’nda “*Tüh, Allah beni kahretsin!* –dedim.– *Dergileri arabadan alıp getirseydim, içlerinden birkaç şiir okuduktan sonra, ayağının dibine bıraksaydım. Moskova’da yaşayan Türkler görür alırdı ya da karıştırırlardı hiç değilse...*”

(Arkası 7. sayfada)

Yayın Yönetmeni : Ramis DARA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Melih ELAL
Yönetim Yeri : Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi
H Blok, D: 3 16140 Nilüfer - BURSA
Yayın Danışmanları : İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL,
Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.
Dağıtım : Pentimento Art Shop (0212 2933959)

Yazışma Adresi : Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Katkı Payı : 15 YTL
Posta Çeki : Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Baskı : Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 - BURSA
Elektronik Posta : akatalpa@hotmail.com
Yayın Türü : Yaygın süreli yayın.
ISSN 1305 - 7685

Şiir

ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com) Ocak 2000’de Bursa’da kurulmuştur. Ticari amaç gütmeyeceği için yazarlarına telif ödemez.

